

De zoon van auteur Josha Zwaan lijdt aan een zeldzame auto-immuunziekte die zijn longen en nieren aantast.

non-fictie

Zijspoor. Een verhaal over een zieke zoon, troost en liefde, Josha Zwaan;
uitg. Ten Have, Utrecht, 2016; ISBN 978 90 2590 509 5; 190 blz.; € 19,99.

Een schuilplaats van woorden

tekst Willy Wouters-Maljaars
beeld iStock

Als ik de auteursnaam Josha Zwaan hoor, denk ik altijd aan haar debuutroman "Parnassia". Een heftig en mooi boek dat me bijgebleven is over een Joodse vrouw die helemaal vastloopt in het leven omdat haar wortels in haar jeugd zijn doorgesneden.

De auteur is in staat om boeiend te schrijven over mensen die psychische problemen hebben. De oorzaak ligt misschien in haar persoonlijke ervaring met terugkerende angstaanvallen en depressies, al zal haar professe als coach en procesbegeleider hier ook zeker een rol in spelen. De nadruk in haar eerdere werken liggen op beklemmende omgevingsfactoren die de mens maken tot wie hij is. In een interview stelt zij: „Ongeveer vijftig procent van de bevolking krijgt ergens in zijn leven last van psychische problemen. Daaruit kunnen we concluderen dat als we het zelf niet zijn, er in ieder geval een dierbare tot de "zij" zal gaan behoren.” Josha Zwaan als schrijf-

ster van het menselijk tekort.

"Zijspoor" is haar eerste non-fictieboek. Het is gebaseerd op de gebeurtenissen rondom haar zoon. Op 25 maart 2011 wordt haar zoon Jim opgenomen in het ziekenhuis, net als zij herstelt van een galblaasoperatie met ernstige complicaties. De arts stelt na onderzoeken vast dat de dan 21-jarige Jim lijdt aan een zeldzame auto-immuunziekte die zijn longen en nieren aantast. Als hij tijdens een operatie een longbloeding krijgt, zweeft hij maandenlang tussen leven en dood en pas als hij een donornier van zijn vader krijgt, gaat zijn gezondheid weer langzaam vooruit.

Het boek is gebaseerd op de aantekeningen van de auteur –Jims moeder– die anderhalf jaar lang een dagboek bijhoudt. Ze schrijft in het voorwoord dat woorden haar een schuilplaats boden waarin ze zich een paar uur per dag geborgen voelde. Ook het andere doel van haar boek benoemt ze: ze wil ouders van zieke kinderen herkenning en troost bieden.

Ze maakt de grote impact die een ziek kind op de ouders en omstanders heeft inzichtelijk. Hoe haar zoon zich gedraagt, hoe zij automatisch de rol van altijd aanwezige en beschikbare moeder inneemt, hoe ook voor haar man en de andere kinderen alles in het teken komt te staan van de zieke

zoon en broer. Zolang Jim ziek is, is de adrenaline ruimschoots aanwezig in haar lijf en houdt ze naast zichzelf ook alle omstanders overeind. Ze is aanwezig, troost iedereen, zorgt en is tegelijkertijd zo assertief dat ze ook nog een lijst met klachten over de gang van zaken in het ziekenhuis opstelt. Haar wereld krimpt tot de ruimte van één ziekenhuisbed en de eigen woning. Wat zich daarbuiten afspeelt is van nul en generlei belang.

Als haar zoon goed reageert op de transplantatie van de nier van zijn vader en herstelt, is de balans bij de auteur zoek en slaan de angststoornissen toe. Posttraumatische stress, stelt de arts vast. De weg terug wordt gelopen, maar vraagt een lange adem.

Het thema van Zwaans boek is lichamelijke en psychische ziekte en de grote impact van beide. Mensen die ermee te maken hebben, zullen zich aangesproken voelen. Ook degenen die te maken hebben met orgaantransplantatie zullen zich zeker in dit boek herkennen. Zwaans stijl is direct, open, kwetsbaar en leerzaam. Het gekozen thema beschrijft ze goed. Door de informatieve kant van non-fictie staat de verbeelding op het tweede plan. Haar eerdere boeken maakten daarom een diepere indruk op me. Maar het is zo, ik kan geen appels met peren vergelijken en heb geduld. Er komt vast een volgend boek.

oorlog

De wedergeboorte van een moffenmeid. Een waargebeurd oorlogsverhaal,
Jan Hopman; uitg. Just Publishers, Meppel, 2016; ISBN 978 90 8975 431 8; 240 blz.; € 19,95.

tekst L. Vogelaar

Niet in 1944 –toen de Duitsers op alle fronten verloren–, maar in 1942 –toen het hen nog voor de wind ging– ontpopte Thea Hoogensteijn „zich tot een dappere vrouw van verzet, die het na jaren van stilzwijgen alsnog verdient om te worden geëerd.”

En om dat te bewerkstelligen, schreef haar oomzegger Jan Hopman maar liefst twee boeken. In 2012 publiceerde hij "Zwijgen over de Euterpestraat. Op het hoofdkwartier van de Sicherheitsdienst in Amsterdam gingen in 1944 verraad en verzet hand in hand". Maar zijn onderzoek was nog niet klaar, en de verwerking van het familieverleden evenmin. Dus nu is er een tweede boek, even boeiend als het eerste. Een verguisde tante bleek haar leven in de waagschaal te hebben

gesteld door mensen te redden en het verzet te steunen.

Die hommage kreeg ze na de oorlog niet. Omdat ze nauw met de Duitsers was omgegaan, werd ze opgesloten. Ze stortte in en psychiatrische behandeling bleek nodig. Ze vertrok naar het buitenland en overleed op haar achtendertigste aan alcoholvergiftiging en longkanker. Binnen de familie werd ze doodgezwegen.

De waarheid kwam pas veel later openbaar, stukje bij beetje. Hopman beschrijft de familiehistorie eerlijk. Sommige details blijven onduidelijk. Maar dat zijn zijn tante na de oorlog geen recht gedaan is, werd voor de auteur na langdurig speurwerk steeds helderder. Dat had hij in zijn jonge jaren nooit geweten. Zelf was hij in 1945 nog een peuter. Maar de oorlog liet hem nooit meer los.

wetenschap

100+ katholieke wetenschappers,
M. A. Uijtewaal; uitg. in eigen beheer, Nijmegen, 2015; 24 blz.; € 3,-.

tekst Bart van den Dikkenberg

Rooms en beroemd gaan prima samen, zo toont natuurkundige Matthé Uijtewaal aan in zijn brochure "100+ katholieke wetenschappers".

Opvallend veel bekende wiskundigen waren rooms-katholiek, onder wie Fibonacci, Descartes, Fermat en Pascal. Sommigen, zoals Mersenne en Gassendi, zijn zelfs priester geweest. Uijtewaal rekent voor dat 43 van de 106 rooms-katholieke wetenschappers die hij beschrijft, geestelijke waren.

Ook natuur- en scheikundigen, onder wie Coulomb, Galvani, Lavoisier, Volta, Ampère, Becquerel en Avogadro ontbreken niet in de lijst van Uijtewaal.

De eerste vrouw die een Nobelprijs won – Gerty Theresa Radnitz Cori – was een rooms-katholieke bekeerlinge van Joodse afkomst.

Van de hedendaagse wetenschappers springen de namen eruit van Michael Behe, de Amerikaanse voorvechter van Intelligent Design, en de Leidse hoogleraar natuurkunde Carlo Beenakker.

Opmerkelijk zijn de typisch rooms-katholieke details die Uijtewaal bij sommige wetenschappers geeft. Zo ontving de jezuïet en geleerde Athanasius Kircher „een wonderbaarlijke genezing na zijn toewijding aan de Maagd Maria." Lavoisier, de ontdekker van zuurstof, werd tijdens de Franse Revolutie „onthoofd met de crucifix in zijn hand.”

Van vrijwel alle besproken personen zijn een portret en een –soms erg– beknopte levensbeschrijving opgenomen. Het boekje is uitgegeven in zwart-wit; iets meer kleur had het ongetwijfeld goed gedaan.